

ALEKSANDER ANDREJEWICZ GUBER

(1902 — 16 VI 1971)

Odszedł wybitny historyk radziecki i główny od lat reprezentant nauki historycznej swego kraju w organizacji międzynarodowej, akademik Aleksander Andrejewicz Guber. Rodem spod Czehrynia na Ukrainie, studia wyższe odbył w Moskwie i tam w 1925 r. ukończył Instytut Orientalistyki, specjalizując się w historii Azji południowo-wschodniej. Położył podwaliny tej gałęzi wiedzy historycznej analizą struktury społecznej Indonezji kolonialnej (1932) i Filipin (1937); zajmował się walką narodową i wyzwolenczą krajów Azji i Pacyfiku; napisał wspólnie z O. K. Rykowskim biografię polityka i pisarza filipińskiego Joségo Rizala (1861—1896), ogłoszoną w 1937 r.; opracował w dwu wydaniach monografię kryzysu filipińskiego w 1898 r. (II wyd. 1961). Pełną bibliografię prac A. A. Gubera można znaleźć w czasopiśmie „Narody Azji i Ameryki” 1962, nr 2.

Od 1937 r. wykładał w Uniwersytecie Moskiewskim, a od 1946 r. w Akademii Nauk Społecznych przy CK KPSS, wydając zarysy kursowe dziejów Dalekiego Wschodu, przede wszystkim zaś kształcąc liczne kadry naukowe, dyplomatyczne i społeczno-polityczne. Od 1938 r. stał się pracownikiem Instytutu Historii AN ZSRR; od 1945 r. kolejno kierował sekcją, pełnił obowiązki zastępcy dyrektora i był dyrektorem (1950—1956) Instytutu Orientalistyki AN ZSRR, a od 1968 r. do chwili zgonu prowadził dział historii nowożytnej i najnowszej krajów Ameryki w Instytucie Historii Powszechnej AN ZSRR.

W 1957 r. został przewodniczącym Narodowego Komitetu Historyków ZSRR, wszedł do składu redakcji naczelnej Radzieckiej Encyklopedii Historycznej. Uczestniczył w radzieckim ruchu pokoju i we współpracy kulturalnej z krajami Azji i Ameryki.

Jako następcą A. M. Pankratowej wszedł w 1957 r. do władz Międzynarodowego Komitetu Nauk Historycznych, zajmując tam od razu miejsce wybitne dzięki swym rozległym kompetencjom naukowym, szerokim kwalifikacjom językowym, autorytetowi osobistemu i umiejętności współpracy i współzycia. Wytrawności sądów towarzyszyło w jego wypowiedziach i działaniach wiele ciepła ludzkiego, rzadko opuszczał jego oczy uśmiech. Zdobył sobie немало przyjaźni i bardzo dużo zaufania międzynarodowej korporacji historyków. W 1965 r. został wiceprezesem, a w 1970 r. prezesem Międzynarodowego Komitetu Nauk Historycznych, wybrany w czasie obrad XIII Kongresu w Moskwie.

Organizacji tego zjazdu powszechnego historyków z całego świata poświęcił kilka lat życia. Umiejętnie współdziałał z kolegami w Zarządzie MKNH, zapewnił sobie pomoc kolegów radzieckich w realizacji największego w dziejach spotkań historyków kongresu międzynarodowego, którego sukces był jednocześnie jego sukcesem osobistym. Przyplacił go bolesnym zmęczeniem serca, ale się z niego podźwignął. Uczestniczył jeszcze w maju w dniach radziecko-francuskich w Bordeaux, przygotowywał swoją kadencję przewodniczącego MKNH z powagą i entuzjazmem; które cechowały jego działalność naukowo-organizacyjną. Śmierć zabrała go 16 VI 1971 przy kierownicy samochodu, w drodze do pracy, u wylotu moskiewskiego Kamiennego Mostu.

Na zebraniu Zarządu MKNH w Dublinie, w miesiąc później, I wiceprezes, Boyd Shafer, i sekretarz generalny, Michel François żegnali go jako człowieka zasad i zasług, jako przyjaciela i niezastąpionego współpracownika sprawy porozumienia między historykami kilkudziesięciu krajów i wielokrotnie więcej — stref zainteresowania, jako „pełen pogody autorytet” całego Komitetu.

Historycy i orientaliści polscy wspominają życzliwość A. A. Gubera wobec naszych postulatów i zamierzeń, jego gotowość pomocy, jego wypróbowaną lojalność koleżeńską, jego głęboką wiedzę o ludziach i historii.

Aleksander Gieysztor